

Literatura Llatina (codi 28526) anual 9 CR

Contingut

Exposició de les característiques dels diferents gèneres literaris i dels seus principals representants en la literatura llatina, des dels seus orígens fins al desenvolupament inicial de la literatura cristiana.

Objectius

Aprendre a identificar, a partir dels textos literaris, els trets que identifiquen cada gènere i els recursos mitjançant els quals cada autor s'inscriu en el gènere respectiu.

Temari

1. Problemes generals de literatura llatina: concepte, límits, característiques.
2. La qüestió dels gèneres literaris.
3. Primers testimonis literaris llatins.
4. Historiografia llatina.
 - 4.1. Juli Cèsar i el Corpus Caesarianum.
 - 4.2. Sal·lusti.
 - 4.3. Historiografia èpica: Titus Livi.
 - 4.4. Tàcit.
 - 4.5. Historiografia biogràfica: Nepos, Suetoni. La Historia Augusta.
 - 4.6. Historiografia tardana: Ammià Marcel·lí.
5. Prosa tècnica.
 - 5.1. Tractats d'agricultura: Cató, Varró, Columel·la.
 - 5.2. Tractat de cuina: Apici.
 - 5.3. Tractat d'arquitectura: Vitruvi.
 - 5.4. Plini el Vell: la Naturalis Historia.
6. L'eloqüència a Roma.
 - 6.1. Cicero orator optimus.
 - 6.2. Quintilià.
 - 6.3. Els panegiristes: Plini el Jove.
7. Epistolografia.
 - 7.1. Ciceró.
 - 7.2. Sèneca.
 - 7.3. Plini el Jove.

8. Prosa filosòfica.

8.1. Ciceró.

8.2. Sèneca.

9. Literatura escènica llatina.

9.1. La comèdia a Roma: primeres manifestacions.

9.2. Plaute.

9.3. Terenci.

9.4. La tragèdia.

10. Sàtira llatina.

10.1. Caracterització de la sàtira llatina.

10.2. Enni. Lucili. Sàtires Menipees de Varró.

10.3. Horaci.

10.4. Persi i Juvenal.

11. Epigrama.

11.1. Problemàtica sobre el concepte d'aquest gènere.

11.2. Marcial.

12. Èpica llatina

12.1. Literatura d'elogi i triomfal.

12.2. Èpica arcaica.

12.3. Virgili i l'Eneida.

12.4. Lucà.

12.5. Valeri Flac, Estaci i Sili Itàlic.

12.6. Èpica mitològica: Ovidi. Claudià.

13. Poesia lírica.

13.1. Precedents dels poetae novi.

13.2. Catul i els poetae novi.

13.3. La qüestió de l' Appendix Vergiliana.

13.4. Horaci: obra lírica.

13.5. Lírica tardana: Ausoni.

14. Poesia elegíaca.

14.1. Els elegíacs: característiques.

14.2. Tibul i el Corpus Tibullianum.

14.3. Properci.

14.4. Ovidi.

15. Poesia bucòlica llatina.

15.1. Les Èglogues de Virgili.

15.2 Calpurni Sícul.

16. Poesia didàctica llatina

16.1. Poesia filosòfica: Lucreci.

16.2. Poesia "rural": les Geòrgiques de Virgili.

16.3. Poesia astronòmica: Manili.

16.4. Ovidi, praeceptor amoris.

17. Faula. Fedre i Avià.

- 18. Novel·la.
- 18.1. El Satiricó de Petroni.
- 18.2. L'ase d'or d'Apuleu.

Metodologia de treball

Les primeres classes, introductòries, i els primers temes els prepararà i exposarà el professor a classe, però no d'una manera exclusivament "magistral", sino intentant explicar, a partir dels textos mateixos i dels contextos de producció, com l'historiador de la literatura llatina troba els seus materials, com els treballa i com, finalment, arriba a conclusions que poden arribar a un article, a un manual o llibre monogràfic de literatura llatina o a una enciclopèdia. Quan la metodologia de treball quedi clara, el pas següent serà que la feina, les "classes" es faran a la Biblioteca d'Humanitats de la UAB i seran eminentment pràctiques: cada estudiant rebrà un tema del temari, que no s'hagi exposat a classe previament (la tria serà acurada i de mutu acord entre professor i estudiant i no es repetiran temes entre estudiants), i l'haurà de preparar per a la seva explicació pública a la classe mateix (en sessions que es programaran, en format aula, posteriorment, a partir del segon semestre): n'haurà de buscar totes les dades, els textos on basar les seves afirmacions posteriors, la documentació que recolzi aquestes afirmacions, etc. Aquest sistema d'estudi i de treball conjunt (entre cada estudiant amb el seu tema de treball i amb el professor; entre estudiants treballant conjuntament a la biblioteca, i intercanviant experiències i fonts d'informació, entre estudiants i professor escoltant les conclusions públiques de cada tema i, finalment, entre cada estudiant i professor, comentant i intentant resoldre dubtes en les hores de tutoria integrada) busca, no tant donar una informació exhaustiva de cada tema del temari, sinó més aviat donar les eines i instruments perquè cada estudiant, quan ho necessiti o ho cregui oportú, pugui construir-se ell mateix cada tema, a partir de la metodologia de treball que un historiador de la literatura antiga i un filòleg clàssic fan servir. El que es busca és dominar la manera de crear informació per un mateix, no la informació mateixa que et donen altres.

Avaluació

1. El treball quotidià, l'assistència a les primeres classes teòriques, a les pràctiques de la Biblioteca i a les tutories, suposarà el 50% de l'avaluació.
2. L'altre 50% serà la presentació, exposició i resultats del tema del temari que cada estudiant ofereixi a la resta de la classe i al professor.

NOTA: Atès l'enfocament de l'assignatura, es recomana no matricular-s'hi si no es pot assistir a les classes.

Bibliografia

(Els llibres precedits d'un asterisc són a la biblioteca)

- *ALBRECHT, M. von, Historia de la literatura romana desde Andrónico hasta Boecio, Barcelona, 1997-99, 2 vols.
- AMATUCCI, A.G., La letteratura di Roma imperiale, Bologna, 1947.
- AMATUCCI, A.G., Storia della letteratura latina cristiana, Torino, 1955.
- *ARNALDI, F.-PARATORE, E.-MALCOVATI, E., Letteratura latina e letteratura greca

d'interesse

romano, Roma, 1982.

*ANRW = Aufstieg und Niedergang der römischen Welt, Berlin-New York, vol.I.2 i vols.II.30 en endavant.

*BARDON, H., La littérature latine inconnue, 2 vols., Paris, 1952-1956.

*BARDY, G.- DI NOLA, G., Storia della letteratura cristiana antica latina, Città del Vaticano, 1999

(edició actualitzada de la de 1929).

*BAYET, J., Literatura latina, Barcelona, 1984.

*BICKEL, E., Historia de la literatura romana, Madrid, 1982.

*BIELER, L., Historia de la literatura romana, Madrid, 1969.

BIGNONE, E., Historia de la literatura latina, Buenos Aires, 1952.

BÜCHNER, K., Historia de la literatura latina, Barcelona, 1968.

*Cambridge History of Classical Literature. Vol.II: Latin Literature, Cambridge, 1982 (amb traducció

castellana, a Madrid, 1989).

*CAVALLO, G.-FEDELI, P.-GIARDINA, A. (Edd.), Lo Spazio letterario di Roma antica, Roma, 1989-

1991, 5 vols.

CAZZANIGA, I., Storia della letteratura latina, Milano, 1962

*CLASEN, J., "El estudio de la literatura latina", Emerita, 45 (1977), pp.125-148.

*CODONER, C. (ed.), Historia de la literatura latina, Madrid, 1997.

*CONTE, G.B., Latin Literature. A History, Baltimore and London, 1994.

*CUPAIOLO, F., Storia della letteratura latina. Forme letterarie, autori e società, Napoli, 1994.

D'ELIA, S., Letteratura latina cristiana, Roma, 1982.

DELLA CORTE, F., Disegno storico della letteratura latina, Torino, 1955.

DELLA CORTE, F., Avviamento allo studio della letteratura latina, Genova, 1968.

DUFF, J.W.- DUFF, A.M., A literary history of Rom from the origins to the close of the Golden Age, London, 19633.

DUFF, J.W.-DUFF, A.M., A literary history of Rom in the Silver Age from Tiberius to Hadrian, London, 19643.

*FLOCCHINI, N., Argomenti e problemi di letteratura latina, Milano, 1977.

*FONTAINE, J., La littérature latine chrétienne, Paris, 1970.

*FUHRMANN, M. (ed.), Literatura romana, Madrid, 1985.

*GENTILI, B.- STUPAZZINI, L.- SIMONETTI, M., Storia della letteratura latina, Roma, 1992.

*Géneros Literarios, los. Actes del VII Simposi d'Estudis Clàssics, Bellaterra, 1985.

*GHIZZONI, F., Storia della letteratura latina, Bologna, 1990.

*GIANOTTI, G.F.- PENNACINI, A., Società e comunicazione letteraria di Roma antica, Torino, 1986, 3 vols.

*GÓMEZ PALLARÈS, J., Studiosa Roma. Los géneros literarios en la cultura romana, UAB Bellaterra, 2003.

*GONZALEZ ROLAN, T., "Ordenamiento de la historia de la literatura latina", Estudios Clásicos, 69-70

(1973), pp.241-260.

*GRIMAL, P., La littérature latine, Paris, 1994.

*HERZOG, R.- SCHMIDT, P.L. (eds.), Nouvelle histoire de la littérature latine. Vol. 4: K. Sallmann,

L'âge de transition de la littérature romaine à la littérature chrétienne (117-284),

Turnhout, 2000; Vol. 5: R. Herzog, Restauration et renouveau. La littérature latine de 284 à 374 après J.C., Turnhout,

1993

*Introduzione allo studio della cultura classica. Vol.III: Letteratura, Milano, 1989.

*KENNEY, E.J.- CLAUSSEN, W. (eds.), Historia de la literatura clásica. Vol. II:

Literatura latina, Madrid, 1989.

*LABRIOLLE, P., Histoire de la littérature latine chrétienne, Paris, 19473, 2 vols.

*LANA, I.- MALTESE, E.V., Storia della civiltà letteraria greca e latina, Torino, 1998, 3 vols.

MARCHESI, C., Storia della letteratura latina, Milano-Messina, 19578, 2 vols.

MARIOTTI, I., Storia e testi della letteratura latina, Bologna, 1976.

*MARTIN, R.-GAILLARD, J., Les genres littéraires à Rome, Paris, 1981.

*Oxford Companion to Classical Literature, Oxford, 1989.

*PALADINI, V.-CASTORINA, E., Storia della letteratura latina, 2 vols., Bologna, 1969-1972.

*PARATORE, E., Storia della letteratura latina, Firenze, 19612.

PARATORE, E., La letteratura latina dell'età imperiale, Firenze, 1970.

*PELLEGRINO, M., Letteratura latina cristiana, Roma, 19734.

*PERELLI, L., Storia della letteratura latina, Torino, 19942.

RONCONI, A., La letteratura romana, Firenze, 19682.

*ROSTAGNI, A., Storia della letteratura latina, Torino, 19643, 3 vols.

*SALEMME, C., Letteratura latina imperiale. Da Manilio a Boezio, Napoli, 1993.

SALVATORELLI, L., Storia della letteratura cristiana dalle origini alla metà del VI secolo, Milano, 1946.

TERZAGHI, N., Storia della letteratura latina da Tiberio a Giustiniano, Milano, 1935.

*VIANSINO, G., Introduzione critica alla letteratura latina, Salerno, 1975.

Textos Llatins I (codi 28540) anual 10,5 CR

Contingut i objectius

Aprendre a traduir i comentar poesia llatina a partir de l'aprofundiment en la vida i la obra d'un sol autor al llarg de tot el curs. L'autor triat és, per a aquest curs, Q. Horaci Flac i la part lírica de la seva obra poètica.

Temari

Selecció de poemes dels llibres 1 a 4 dels Carmina, amb la inclusió, també, del Carmen saeculare. Entre els poemes triats hi haurà, com a mínim, tots aquells que, d'una forma metaliterària, ens poden donar dades per explicar, a partir de l'obra mateixa del poeta, les seves característiques més importants: 1, 1; 1, 2; 1, 3; 1, 37; 1, 38; 2, 1; 2, 19; 2, 20; 3, 1; 3, 30; 4, 1; 4, 15, més el Carmen saeculare.

Hi haurà una introducció a l'assignatura que constarà de:

0. Presentació i comentari de la bibliografia horaciana més significativa, no en general, sino per aconseguir els objectius del curs.

1. Vita Horati.

2. . Carm. 1-3: composició i unitat d'estructura inicial. Carm. 4: voluntat o imposició?

Unitat d'1 a 4?

3. Comentaris crítics a l'establiment del text d'un poema, com a pas previ al seu estudi, comentari i traducció: 1, 1.

4. Comentari a fons i traducció d'1, 1.

A partir d'aquí, en les sessions de classe/aula proposarem algun comentari d'algun altre dels poemes citats supra i, després, i seguint la metodologia de treball que es descriurà ara mateix, cada estudiant triarà un poema dels llibres 1 a 4, no preparat pel professor, i l'anirà treballant en classes / pràctica, tant a l'aula, com a la Biblioteca d'Humanitats, com a les sessions de tutoria.

Metodologia de treball

Completant el ja descrit, cada estudiant, d'acord amb el professor i sense repetir cap text, triarà un poema líric d'Horaci i el convertirà en el seu "estudi del cas". A través del coneixement profund d'aquest poema, de l'establiment crític del seu text i del comentari detallat de cada cosa comentable, més la seva traducció final, l'estudiant acabarà dominant el mètode de treball del filòleg clàssic. Aquesta feina començarà en

classes teòriques / aula, seguirà en classes / pràctiques a la Biblioteca d'Humanitats i a les tutories (on s'intentaran resoldre els dubtes i problemes que vagin sorgint) i acabarà en una exposició pública dels resultats obtinguts. A la part final del curs, en efecte, tots escoltarem, comentarem i aprendrem de la resta de la classe, el que hagin obtingut del treball detallat d'un poema d'Horaci. El que es perseguirà, per tant, no és una traducció in extenso del poemari líric del de venosa, sinó l'aprofundiment i domini d'una metodologia de treball a partir de l'estudi d'uns quants casos, que es pugui aplicar, després, a qualsevol altre poema, si més no líric.

Avaluació

1. El 50% de l'avaluació serà el seguiment diari i seriós de les feines que es proposin, tant a la part introductòria, com a la part pràctica de l'assignatura.
2. L'altre 50% seran els resultats que s'obtinguin en l'exposició pública del poema que cada estudiant hagi comentat.

NOTA: Atès l'enfocament de l'assignatura, es recomana no matricular-s'hi si no es pot assistir a les classes.

Bibliografia

Les dues edicions que farem servir habitualment seran: E.C.Wickham per a OCT (Oxford, 1957 = 1912², amb revisió a càrrec de H.W.Garrod), amb el complement de la de S.Borzsák per a la Teubner (Leipzig, 1984). Poden sortir comentaris interessants de la comparació d'aquestes dues amb la de D.R.Shackleton-Bailey també per a la Teubner (quarta edició, Stuttgart, 2001).

Els comentaris i altra bibliografia secundària d'interés seran portats i explicats els primers dies de classe.